

Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Sami Viljanmaa tauolla inventoinnin kenttätöiden aikana. Taustalla oikealla Jonkerin Kalmosaarista itäisempi.

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura

Sami Viljanmaa

2011

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	3
JOHDANTO.....	4
ALUEEN LUONNE.....	5
INVENTOINNIN TULOKSISTA.....	6
LUETTELO KUHMON JONKERINJÄRVELLÄ SUORITETUN INVENTOINNIN AIKANA TARKASTETUISTA KOHTEISTA.....	8
YLEISKARTTA KUHMON JONKERINJÄRVELLÄ INVENTOIDUISTA ALUEISTA JA NIILLÄ SIJAITSEVISTA KIINTEISTÄ MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ, MITTAKAAVA 1: 80 000.....	9
KOHDEKUVAUKSET INVENTOINNIN AIKANA TARKASTETUISTA KIINTEISTÄ MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ JA MUISTA KOHTEISTA.....	10
1000018328 JAKIN TORPPA.....	10
1000005538 JONKERIN KIVI.....	14
290010050 JONKERIN KIRKKONIEMI.....	16
1000018325 KETTULA.....	19
UUSI KOHDE 1. JONKERIN PYYKÖNNIEMI 1.....	21
UUSI KOHDE 1. JONKERIN PYYKÖNNIEMI 2.....	23
MUU KOHDE 1. JONKERIN KAUNISNIEMI.....	26
KUVALIITE.....	28

TIIVISTELMÄ

Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura

Inventoija: FM Sami Viljanmaa

Kuhmon Jonkerinjärvellä suoritettiin Finnish Consulting Group Oy:n tilaamana muinaisjäännösinventointi heinäkuussa 2011. Inventoinnissa käytiin läpi työn tilaajan kanssa ennalta sovitut alueet järven rannoilta. Alueita tarkasteltiin lähinnä pintapuolisesti, mutta lisäksi tehtiin lapionpistoja paikoille, jotka vaikuttivat potentiaalisimmilta maan pinnalle näkymättömien kohteiden löytämiseen.

Jonkerinjärven rannat ovat pääosin moreenipohjaisia ja kivikkoisia. Pinnanmuodoiltaan seutu on vaihtelevaa. Hallitsevana metsätyyppinä ovat nuorehkot mäntyvaltaiset talousmetsät, joiden maapohja on viimeisimpien vuosikymmenten aikana ainakin kevyesti äestetty. Järven pinta on noin 195 metrin korkeudella merenpinnasta, ja inventoitujen alueiden korkeimmat osat ovat noin 25 metriä järven pintaa korkeammalla.

Jonkerinjärven asutushistoriaan on voimakkaasti vaikuttanut sijainti aivan valtakunnanrajan välittömässä läheisyydessä, itäisen ja läntisen kulttuuripiirin rajamailla. Aiemmin tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä kohdealueilla oli kolme, kaikki historialliseen aikaan ajoittuvia asutushistoriallisia kohteita. Esihistoriallisena aikana järven kivikkorannat eivät ilmeisesti ole tarjonneet kovinkaan houkuttelevia pysyvän asumisen edellytyksiä, ja seutu lieneekin tuolloin ollut vain ajoittain hyödynnettyä eränkäynti- ja kalastusnautinta-alueita.

Maankäyttöön vaikuttavia muinaisjäännöksiä on inventoiduista alueista vain Pyyköniemellä. Ennestään tunnettujen muinaisjäännösten todettiin olevan nykyisin pääosin samassa kunnossa kuin jo aiempien tarkastusten yhteydessä. Alueellisesti merkittävimpiä muinaisjäännöskohteita alueella ovat Jonkerin Kirkkoniemi – ilmeinen karjalaisen kylän paikka mahdollisesti jo 1500-luvulta – sekä Jakin torpan varsin edustavassa tilassa säilyneet jäännökset. Pyyköniemeltä dokumentoitiin myös kaksi uutta kohdetta, tervahauta ja pienen tervahaudan sekä kahden kiviröykkiön muodostama muinaisjäännösryhmä. Inventointi täydensi käsitystä seudun menneisyydestä ja tulokset vahvistavat alueen luonteesta jo entuudestaan vallinnutta kokonaiskäsitystä.

Kenttätyöaika: 3.-4.7. ja 10.7.2011, yhteensä 3 kenttätyöpäivää

Tutkimuskustannukset: Tornator Oy

Tutkimusraportti: S. Viljanmaa 30.7.2011 Museoviraston arkistossa,
kopio Kainuun museon arkistossa

JOHDANTO

Kuhmon Jonkerinjärvellä suoritettiin Oulussa toimivan Kulttuurintutkijain Osuuskunta Auran toimesta, Finnish Consulting Group Oy:n tilaamana ja Tornator Oy:n kustantamana muinaisjäännösinventointi heinäkuussa 2011. Inventointityöhön käytettiin kaikkiaan kolme maastotyöpäivää ja alkuvalmisteluihin sekä inventointiraportin laadintaan yhteensä kaksi työpäivää. Työn suorittamisesta vastasi FM Sami Viljanmaa. Mukana maastossa kahtena kenttätöypäivänä oli vapaaehtoisena inventointiapulaisena HuK Inga Nieminen. Alkujaan inventoinnin kenttätöyt oli tarkoitus saada suoritettua kahden päivän aikana, mutta maaston hidaskulkuisuus, keskeiselle inventointialueelle johtaneen tien sulkenut lukittu puomi sekä inventoitujen kohteiden dokumentointiin kulunut ennakkoon arvioitua pidempi aika venyttivät kenttätöytä yhdellä päivällä.

Inventoinnin aikana käytiin läpi työn tilaajan kanssa ennalta sovitut alueet Jonkerinjärven rannoilta (ks. yleiskartta raportin sivulla 9). Kyseisillä alueilla sijaitsevien aiemmin tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten nykytila tarkastettiin ja alueilta pyrittiin myös paikallistamaan aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöskohteita. Alueita tarkasteltiin lähinnä pintapuolisesti, mutta lisäksi tehtiin lapionpistoja paikoille, jotka maastonmuotojen, maaperän ja yleisolemuksensa perusteella vaikuttivat potentiaalisimmilta maan pinnalle näkymättömien muinaisjäännösten löytämiseen.

Aiemmin tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä suoritettun inventoinnin kohdealueilla sijaitsee kolme: Jakin torppa (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000018328), Jonkerin Kirkkoniemi (290010050) sekä Kettula (1000018325). Kaikki kyseiset muinaisjäännökset ovat historialliseen aikaan ajoittuvia asutushistoriallisia kohteita. Museoviraston ylläpitämästä kulttuuriympäristön rekisteriportaalista koostettuja inventoinnin kohdealueilla sijaitsevien muinaisjäännösten kohdekuvauksia käytettiin inventointiraporttia laadittaessa lähes sellaisinaan kohteissa, joissa niiden tiedot olivat yhä paikkansapitäviä. Kaikki kohdekuvaukset kaipasivat kuitenkin jonkin verran ajantasaistamista sekä täydentämistä. Kohteessa Jakin torppa kiinnitettiin erityishuomiota paikalla havaittujen rakenteiden kartoittamiseen, koska kohdetta ei aiemmin ollut täsmällisesti rajattu. Ennalta sovittujen kohteiden lisäksi tarkastettiin Jonkerinjärven rannalla sijaitsevan, Jonkerin kivenä tunnetun, Stolbovan rauhan rajamerkinä toimineen suuren kiven nykytila. Inventoinnin kohdealueiden läheisyydessä sijaitsee myös useita muita kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta inventointiin käytettävissä olleen melko lyhyen kenttätöyöajan puitteissa niitä ei ennätetty käydä tarkastamassa. Varsinaiset kohdealueet saatiin kuitenkin käytyä läpi varsin kattavasti, erityisesti lähimpänä Jonkerinjärven rantaa sijaitsevilta osiltaan.

ALUEEN LUONNE

Inventoinnin kohteena olleet Jonkerinjärven ranta-alueet ovat maaperältään pääosin moreenipohjaisia ja kivikkorantaisia, kuten kyseisen järven rannat yleensäkin. Hiekka-pohjaisia rantoja alueille sisältyi vain vähän. Pinnanmuodoiltaan seutu on vaihtelevaa, suurimmalta osaltaan moreeniharjanteiden elävöittämää. Metsät läpikäydyillä alueilla ovat enimmäkseen nuorehkoja mäntyvaltaisia talousmetsiä, joiden maapohja on metsänhoito-toimien yhteydessä viimeisimpien vuosikymmenten aikana ainakin kevyesti äestetty. Alueilla on myös laajoja tuoreita hakkuuaukeita sekä muutamia pienialaisia soita, mutta vanhaa luonnontilaista metsää ei enää juurikaan. Jonkerinjärven lisäksi muita vesistöjä ei läpikäydyillä alueilla ole. Useimmat tarkastetut alueet sijaitsevat Jonkerinjärveen lännestä pistävällä Pyykönniemellä, joka on järven pohjoisosaa voimakkaasti hallitseva maasto-elementti. Järven pinta on noin 195 metrin korkeudella merenpinnasta, ja inventoitujen alueiden korkeimmat osat ovat noin 25 metriä järven pintaa korkeammalla.

Asutushistoriaan Jonkerinjärven seudulla on voimakkaasti vaikuttanut järven sijainti aivan valtakunnanrajalla tai rajan välittömässä läheisyydessä, itäisen ja läntisen kulttuuripiirin rajamailla. Jonkerin kivenä tunnettu kookas siirtolohkare järven pohjoisrannalla on tullut Venäjän ja Ruotsin rajamerkiksi ilmeisesti Stolbovan rauhan rajaa merkittäessä vuonna 1617. Varhaisemmin jo Täyssinän rauhan raja kulki miltei Jonkerinjärven vieritse, ja myös nykyinen Suomen ja Venäjän välinen rajalinja kulkee varsin läheltä järven kaakkoispäätä.

Nykyään Jonkerinjärven karuilla rannoilla ei juurikaan ole pysyväisluonteista asutusta, mutta aina järvi ei ole ollut yhtä autio – onpa Jonkerin Pyykönniemi jopa ollut entiseltä nimeltään Kyläniemi. Niemellä kerrotaan sijainneen karjalaisen kylän, ja Pyykönniemen eteläosan Kirkkoniemessä olleen heidän kirkkonsa eli tsasounansa. Kirkkoniemestä tunnetuista lukuisista kiviraunioista suurimman uskotaan olleen pappilan uuni ja rakennuksen raunioita väitetään paikalla näkyneen parin hirsikerran verran vielä satakunta vuotta sitten. Jonkerinjärvellä on myös kaksi Kalmosaarta, joita pidetään karjalaisina kalmistosaarina. Viimeisimpinä vuosisatoina järven rantojen asukkaat ovat olleet suomalaisia, mutta asutus on ollut harvahkoa ja melko vähäväkistä. Useimmilla vanhoilla asuinsijoilla, talojen ja torppien pihapiireissä, muistuttavat enää vain sammalten peittämät rakennusten rauniot ja viljelysröykkiöt vankan metsän keskellä seudun entisestä asujaimistosta. Esihistoriallisia asuinpaikkoja Jonkerinjärveltä tunnetaan vain niukasti – ilmeisesti järven kivikkorannat eivät ole tarjonneet muinaiselle pyyntiväestölle kovinkaan houkuttelevia pysyväisluonteisen asumisen edellytyksiä, ja seutu lieneekin ollut harvaan asuttua, lähinnä ajoittain hyödynnettyä eränkäynti- ja kalastusnautinta-aluetta.

INVENTOINNIN TULOKSISTA

Inventoinnin perusteella maankäyttöön vaikuttavia muinaisjäännöksiä on läpikäydyistä alueista järven pohjoispäässä sijaitsevan Jonkerin kiven lisäksi ainoastaan Pyykönniemellä. Alueelta ennestään tunnettujen muinaisjäännösten todettiin olevan pääosin samassa kunnossa kuin aiempien tarkastusten yhteydessä. Pyykönniemen kohteista aiemmin tunnetut Jonkerin Kirkkoniemi ja Jakin torppa ovat varsin laaja-alaisina voimakkaasti maankäyttöä rajoittavia ja muinaisjäännösinä vähintäänkin alueellisesti merkittäviä. Kuitenkin myös muiden Pyykönniemen muinaisjäännösten olemassaolo on alueen mahdollisissa maankäyttösuunnitelmissa asianmukaisesti huomioitava. Muilla läpikäydyillä alueilla ei muinaismuistolain piiriin lukeutuvia jäännöksiä tavattu lainkaan.

Kohteessa 1000018328 Jakin torppa havaittuja lukuisia rakenteita kartoitettiin siinä määrin, että kohteen luotettava rajaaminen on kartoituksen perusteella mahdollista. Kohteen todettiin olevan poikkeuksellisen edustavassa tilassa säilynyt yhtenäinen muinaisjäännöskokonaisuus, joka visuaalisen viehättävyytensä ja varsin helpon saavutettavuutensa ansiosta sopisi mainiosti myös alueen asutushistorian esittelyyn.

Kohteen 290010050 Jonkerin Kirkkoniemi aiemman rajauksen todettiin olevan edelleen ilmeisen paikkansapitävä. Kirkkoniemen tutkimuksellista potentiaalia voidaan pitää jo paikkaan liittyvän perimätiedon perusteella varsin huomattavana, ja on ilmeistä, että paikalla aiemmin suoritettujen arkeologiset kaivaukset eivät ole antaneet vielä läheskään kattavaa kuvaa kohteen luonteesta.

Kohteen 1000018325 Kettula säilymisasteesta ja sen muinaisjäännösstatuksen oikeellisuudesta ei inventoinnissa saatu juurikaan lisäselvyyttä. Vaikuttaa varsin todennäköiseltä, että kyseisen kohteen yhteydessä ei ole merkittävästi säilynyt muinaismuistolain piiriin lukeutuvia jäännöksiä, mutta täydellä varmuudella niiden olemassaoloa ei voida pelkän pintapuolisen tarkastuksen perusteella poissulkea.

Kohde 1000005538 Jonkerin kivi, entinen Venäjän ja Ruotsin välisen valtakunnanrajan rajamerkki, joka tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ylimääräisenä kohteena, oli kohteen aiempia kuvauksia vastaavassa tilassa. Kohde tulee pyrkiä säilyttämään ennallaan.

Aiemmin tunnettujen muinaisjäännösten lisäksi inventoinnin aikana Pyykönniemeltä dokumentoitiin myös kaksi uutta muinaisjäännöskohdetta. Kohde Pyykönniemi 1 on varsin edustavassa kunnossa säilynyt tervahauta, kohde Pyykönniemi 2 puolestaan pienen tervahaudan ja kahden kiviröykkiön muodostama muinaisjäännösryhmä. Edellä mainittujen kohteiden ohella dokumentoitiin kaksi rakennuksen raunioita Kaunisniemen kärjestä, mutta muinaisjäännöksinä Kaunisniemen raunioita ei mielestäni ole syytä pitää.

Inventointiraportin tekstiosuutta seuraavat luettelo inventoiduilta alueilta tunnetuista muinaisjäännöksistä, ohje raportissa käytetyn muinaisjäännösluokituksen tulkintaan sekä inventoinnin aikana tarkastettujen muinaisjäännösten sijaintia havainnollistava yleiskartta, josta käyvät pääpiirteisesti ilmi myös inventoinnin aikana läpikäydyt alueet. Yleiskarttaa seuraavat kohdekuvaukset peruskarttaotteineen. Kohdekuvauksiin sisältyvät kaikki kuusi inventoinnin aikana tarkastettua tai löydettyä muinaisjäännöstä sekä kuvaus muuna kohteena dokumentoiduista Kaunisniemen rakennusten jäännöksistä. Raportin lopussa kaikki tarkastetut kohteet esitellään myös kuvaliitteessä.

Vaikka inventoinnissa saatiinkin varsin kattava kuva läpikäydyiltä alueilta tunnettujen muinaisjäännösten nykytilasta ja dokumentoitiin kaksi aiemmin tuntematonta kohdetta, on todennäköistä, ettei kaikkia muinaisjäännöksiä kyseisiltä alueilta vielä tunneta. Jokaisesta tarkastetusta muinaisjäännöksestä oli havaittavissa maanpintaan kajoamatta ainakin joitakin merkkejä, mutta maanpinnalle täysin näkymättömiä kohteita ei paikallistettu ainoatakaan. Maanpinnalle näkymättömät muinaisjäännökset löytyvätkin useimmiten vasta maanpinnan kajoavien maankäyttötoimien yhteydessä. Erityisesti vasta äestetyillä hakkuu-alueilla havainnointiolosuhteet olivat inventoinnin aikana kuitenkin niin otolliset, että todennäköisesti ainakaan niiltä ei aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä enää tavata.

Koska kaikki muinaisjäännökset ovat automaattisesti muinaismuistolain (295/1963) suojaamia, on sekä kaikkia tämän inventoinnin jälkeen tunnettuja että mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa ilmi tulevia muinaisjäännöksiä koskevissa maankäyttösuunnitelmissa tai epäselvyytilanteissa syytä kääntyä Museoviraston puoleen.

Yli-lissä 30.7.2011

Sami Viljanmaa

Luettelo Kuhmon Jonkerinjärvellä suoritettujen inventointien aikana tarkastetuista kohteista

Aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset

Mj-nro	Kohteen nimi	Kohteen tyyppi	Peruskarttalehti
1000018328	Jakin torppa	Asuinpaikat; torpat	4324 11 JONKERI
1000005538	Jonkerin kivi	Kivirakenteet; rajamerkit	4324 11 JONKERI
290010050	Jonkerin Kirkkoniemi	Muinaisjäännösryhmät	4324 11 JONKERI
1000018325	Kettula	Asuinpaikat; yksinäistalot	4324 11 JONKERI

Aiemmin tuntemattomat kiinteät muinaisjäännökset

Nro	Kohteen nimi	Kohteen tyyppi	Peruskarttalehti
1	Jonkerin Pyykönniemi 1	Työ- ja valmistuspaikat; tervahauta	4324 11 JONKERI
2	Jonkerin Pyykönniemi 2	Muinaisjäännösryhmät; röykkiötä ja tervahauta	4324 11 JONKERI

Muut kohteet

Nro	Kohteen nimi	Kohteen tyyppi	Peruskarttalehti
1	Jonkerin Kaunisniemi	Asuinpaikat; rakennusten jäännöksiä	4324 11 JONKERI

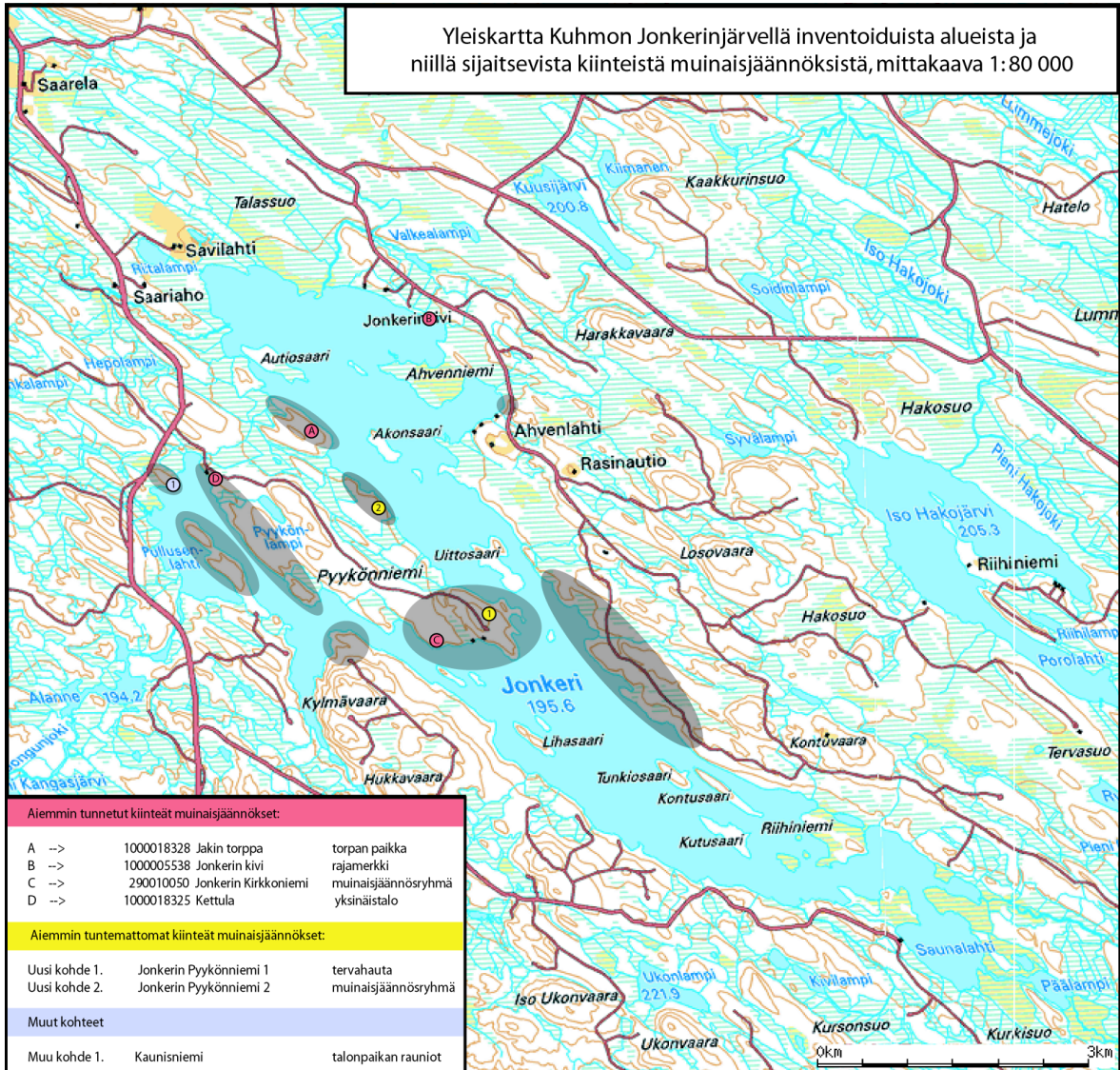
Raportissa käytettyä Museoviraston muinaisjäännösluokitusta voidaan tulkita seuraavasti:

I-luokka: Muinaisjäännös säilytetään sellaisenaan, eikä sitä saa hävittää missään olosuhteissa. Valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävä muinaisjäännös.

II-luokka: Muinaisjäännös on kokonaan rauhoitettu, mutta voidaan tutkimusten jälkeen siirtää joko luokkaan I tai III.

III-luokka: Muinaisjäännös on kokonaan tutkittu tai tuhoutunut, eikä sen säilyttäminen ole tarpeen. Maankäytön kannalta vapaa kohde.

Yleiskartta Kuhmon Jonkerinjärvellä inventoiduista alueista ja niillä sijaitsevista kiinteistä muinaisjäännöksistä, mittakaava 1:80 000

1000018328 Jakin torppa

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat; torpat
Ajoitus: historiallinen, 1700-luku
Rauhoitusluokka: I
Peruskartta: 4324 11 JONKERI
Koordinaatit: $p = 7087\ 842 / i = 3641\ 423 / k = 201,50\ \text{m mpy}$
(koordinaattipiste asuinrakennuksen raunion keskeltä)

KOHDEKUVAUS

Kuhmon kirkosta noin 34,5 km eteläkaakkoon, Jonkerinjärven Pyykönniemen koillisrannalla, sijaitsee Jonkerin kylään 1760-luvulla saapuneen vanhauskovaisen Naukkarisen perheen asuinpaikka. Paikka autioitui jo 1700-luvun lopulla. Asuinpaikan rakennusten pohjat ovat säilyneet hyvin, ja peltoa kiertää hyvin heikosti erottuva oja. Rakennusten jäännöksistä selvimmin erottuu noin 4,5 m x 4,5 m kokoisen asuinrakennuksen pohja. Alueella on myös yli kaksikymmentä viljelysrykkiötä.

TARKASTUSKERTOMUS

Torpanpaikan jäännökset todettiin kohteen aiempien kuvausten mukaisesti varsin hyvin säilyneiksi. Jäännökset sijaitsevat männikköisellä moreenikankaalla, torpan pihapiirissä kasvaa myös kuusia ja katajia. Aluskasvillisuutta hallitsevat mustikka, puolukka ja sammalet. Koska kohdetta ei ollut aiemmin rajattu, määritettiin selvimmin erottuville jäännöksille koordinaattipisteet, joiden väliselle alueelle kohteen voidaan katsoa ainakin pääpiirteissään rajautuvan. Kohteen muodostavat torpan raunio sekä ainakin kahden lämmittämättömän rakennuksen rauniot, pitkänomainen kiviaitamainen rakenne ja ainakin 27 viljelysrykkiötä, joiden halkaisija vaihtelee kahdesta viiteen metriin ja korkeus puolesta metristä metriin. Torpan peltoa kiertänyttä ojaa ei onnistuttu paikallistamaan, mutta peltoalue sijoittunee havaittujen viljelysrykkiöiden rajaamalle alueelle.

Kohteesta tavattujen rakenteiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

Torpan raunio: $p = 7087\ 842 / i = 3641\ 423$

Torpan jäännös on neliömäinen, pohjois-etelä-suuntainen, ja kooltaan noin 4,5 m x 4,5 m. Lattia-alan lounaisnurkassa on nelikulmainen tulisijan raunio, jonka halkaisija on noin kaksi metriä ja korkeus noin puoli metriä. Rakennuksen seinien paikat erottuvat noin metrin levyisinä maapenkkoina, ja latta-ala on puolisen metriä penkkojen yläreunaa syvemmillä.

Ulkorakennus 1: $p = 7087\ 848 / i = 3641\ 426$

Pohjois-etelä-suuntainen, sijainti torpan rauniosta kymmenisen metriä luoteeseen, kooltaan ainakin 4 m x 4 m, mahdollisesti itään päin hieman pidempikin. Seinän perustana rakennuksen eteläsivulla ja länsisivun eteläisellä puoliskolla on ollut noin metrin levyinen ja vajaan puolen metrin korkuinen kivilatomus. Oviaukko rakennukseen vaikuttaa sijainneen eteläsivun länsipäässä, jossa paikassa kivilatomuksessa on noin metrin levyinen aukko.

Ulkorakennus 2: $p = 7087\ 836 / i = 3641\ 432$

Itäkaakko-länsiluode-suuntainen, sijainti torpan rauniosta noin kuusi metriä itäkaakkoon, kooltaan noin 6 m x 3 m. Rakennuksen seinien kohdat erottuvat matalina kohoumina, ja lattia-ala on hieman kuopalla. Oviaukon paikkaa rakennusjäännöksestä ei paikallistettu.

Kiviaita: $p = 7087\ 806 / i = 3641\ 412$

Kiviaita on pohjois-etelä-suuntainen, noin puolitoista metriä leveä, noin puolen metrin korkuinen ja noin yhdeksän metriä pitkä. Rakennetta voidaan pitää myös pitkänomaisena viljelysröykkiönä, sillä se sijoittuu torpan peltoalueen itäpäättyyn.

Viljelysröykkiöt (idästä länteen):

Viljelysröykkiöiden halkaisija vaihtelee kahdesta viiteen metriin ja korkeus puolesta metristä metriin. Useimmat röykkiöt ovat liki kokonaisuudessaan sammalten peittämiä.

Röykkiö 1: $p = 7087\ 822 / i = 3641\ 409$

Röykkiö 2: $p = 7087\ 814 / i = 3641\ 408$

Röykkiö 3: $p = 7087\ 823 / i = 3641\ 404$

Röykkiö 4: $p = 7087\ 824 / i = 3641\ 395$

Röykkiö 5: $p = 7087\ 848 / i = 3641\ 393$

Röykkiö 6: $p = 7087\ 808 / i = 3641\ 388$

Röykkiö 7: $p = 7087\ 837 / i = 3641\ 388$

Röykkiö 8: $p = 7087\ 848 / i = 3641\ 386$

Röykkiö 9: $p = 7087\ 871 / i = 3641\ 386$

Röykkiö 10: $p = 7087\ 861 / i = 3641\ 382$

Röykkiö 11: $p = 7087\ 872 / i = 3641\ 382$

Röykkiö 12: p = 7087 827 / i = 3641 379
Röykkiö 13: p = 7087 831 / i = 3641 377
Röykkiö 14: p = 7087 849 / i = 3641 373
Röykkiö 15: p = 7087 876 / i = 3641 372
Röykkiö 16: p = 7087 801 / i = 3641 369
Röykkiö 17: p = 7087 860 / i = 3641 365
Röykkiö 18: p = 7087 852 / i = 3641 358
Röykkiö 19: p = 7087 885 / i = 3641 358
Röykkiö 20: p = 7087 813 / i = 3641 354
Röykkiö 21: p = 7087 877 / i = 3641 354
Röykkiö 22: p = 7087 871 / i = 3641 352
Röykkiö 23: p = 7087 804 / i = 3641 349
Röykkiö 24: p = 7087 841 / i = 3641 333
Röykkiö 25: p = 7087 865 / i = 3641 332
Röykkiö 26: p = 7087 875 / i = 3641 326
Röykkiö 27: p = 7087 863 / i = 3641 320

Kohde tarkastettu: 10.7.2011 Sami Viljanmaa

Aiemmat tutkimukset: 2009 Esa Suominen / Kainuun Museo tarkastus
2010 Mauri Mönkkönen

Kuvat: Ks. Kuvaliite, kuvat 1-3.

Kartta: Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000

1000005538 Jonkerin kivi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännystyyppe:	kivirakenteet; rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	I
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7089 105 / i = 3642 635 / k = 195 m mpy

KOHDEKUVAUS

Noin 34 km Kuhmon kirkosta kaakkoon, Jonkerinjärven pohjoisrannan edustalla, sijaisee Jonkerin kivi, historiallisen ajan rajamerkki. Kivi on lähes 2,5 m korkea ja se erottuu hyvin ympäristöstään. Kiven pinta on rapautunut ja osa kiveen tehdyistä merkinnöistä on aikojen kuluessa tuhoutunut. Ilmeisesti kivi tuli valtakunnanrajan merkiksi vuoden 1617 Stolbovan rauhan rajaa maastoon merkittäessä. Raja säilyi tällä kohdalla muuttumattomana yli 200 vuotta, kunnes Jonkerin alue liitettiin Suomen suuriruhtinaskuntaan keisarin tekemällä päätöksellä vuonna 1839, jolloin raja siirtyi noin 13 kilometrin päähän Jonkerin kivistä.

Stolbovan rauhaan liittyvät kiven järvenpuoleisella sivulla oleva Ruotsin kruunu ja osittain tuhoutunut venäläinen risti. Kiven pinnassa ovat myös myöhäisiltä vaikuttavat nimikirjaimet MK sekä epäselvä E ja mahdollisesti N. Vuoden 1745 ja 1767 tarkastuksissa kivessä on havaittu vuosiluvut 1684 sekä 1486, joitain kirjaimia ja kruunu. Vuonna 1948 Kainuun Sanomissa kerrottiin kivessä havaitun vuosiluku 1624 sekä numerot 1 ja 4. Kivi on yleisesti tunnettu, ja Samuli Paulaharju julkaisi kivistä valokuvan teoksessaan Kainuun mailta vuonna 1922. Vuoden 1767 kuvauksessa kiven kerrotaan olleen terävän niemen kärkenä, mutta nykyään se on selvästi erillään mantereesta.

TARKASTUSKERTOMUS

Jonkerin kivelle johtaa polku, jonka päässä järven rannalla on huonokuntoinen infotaulu. Kiven luokse pääsee kesällä kahlaamalla, vettä kiven vierellä on vajaan metrin verran. Tarkastuksen yhteydessä kiven pinnassa havaittiin kruunukaiverrus, mutta ei muita merkintöjä, mikä voi johtua siitä, että paikalla viivytettiin vain melko lyhyen aikaa, eikä kiven pintaa veden viileyden vuoksi käyty täysin kattavasti lävitse. Kohteen voidaan katsoa olevan aiempia kuvauksia vastaavassa tilassa.

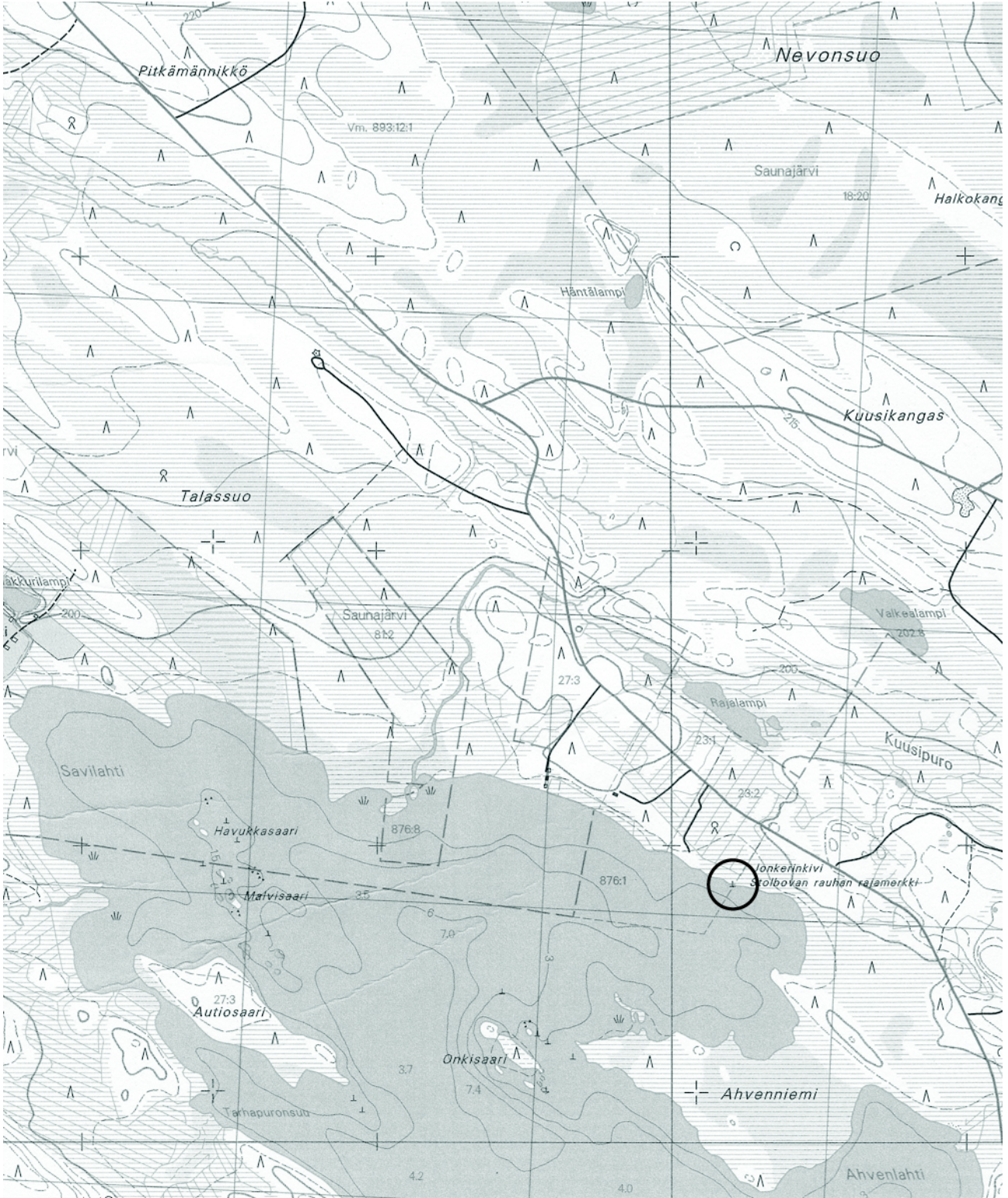
Kohde tarkastettu:	3.7.2011	Sami Viljanmaa ja Inga Nieminen
Kuvat:	Ks. Kuvaliite, kuva 4.	
Kartta:	Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000	

1000005538 Jonkerin kivi

Kivirakenteet; rajamerkit

PK 4324 11 JONKERI

$p = 7089\ 105 / i = 3642\ 635 / k = 195\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

290010050 Jonkerin Kirkkoniemi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	muinaisjäännösryhmät (talonpohjat, viljelysröykkiöt)
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	I
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7085 505 / i = 3642 799 / k = 203 m mpy muinaisjäännösalueen keskikoordinaatti

KOHDEKUVAUS

Kuhmon kirkosta noin 37 km kaakkoon, moreeniperäisellä mäenharjanteella, Jonkerinjärven luoteispäässä olevan Pyykönniemen eteläosassa olevalla Kirkkoniemellä, sijaitsee kolmisenkymmentä kiviröykkiötä. Paikallisen perimätiedon mukaan alueella on sijainnut karjalainen kylä ja Kirkkoniemessä on ollut heidän kirkkonsa eli tsasounansa. Suurimman kiviraunion kerrotaan olevan pappilan uuni ja rakennuksen raunioita näkyneen pari hirsikertaa vielä 1900-luvun alussa. Pyykönniemen entinen nimi on ollut Kyläniemi ja sen eteläosa Venäjänniemi. Niemen eteläosan nimi selittyy sillä, että se kuului aiemmin Venäjään. Suomeen se liitettiin hallitsijan päätöksellä vuonna 1839, jolloin Jonkerin kohdalla rajassa ollut mutka oikaistiin. Tuolloin karjalaisasutuksesta ei enää tiedetty mitään. Alueen asukkaiden todettiin nimenomaan olleen suomalaisia.

Vuonna 1983 Kirkkoniemen muinaisjäännösalueella on tehty arkeologisia tutkimuksia. Alueelta on tuolloin kartoitettu 21 tai 22 matalaa, pelkistä kivistä tehtyä, läpimitaltaan alle kaksimetristä kiviröykkiötä, jotka sijaitsevat pääosin 70 m x 25 m suuruisella alueella. Kyseisen röykkiöalueen länsipuolella, noin 20 m x 20 m alalla on viisi tai kuusi suurempaa maansekaista kivirauniota, läpimitaltaan noin 3 m - 4 m, korkeudeltaan noin puolimetrisiä. Näistä 0,2 km länsiluoteeseen on vielä kaksi samanlaista kumpareta. Neljää röykkiötä on tutkittu arkeologisilla kaivauksilla, ja löytöinä on saatu palanutta luuta ja hiiltä. Kaksi kooltaan suurempaan ryhmään kuulunutta kiviröykkiötä ovat osoittautuneet uunien jäännöksiksi. Kaksi pienempää osoittautuivat pelkiksi kivikasoiksi. Uunien jäännöksistä otetut hiilinäytteet ajoittuivat pääosin 1300-luvulta 1500-luvulle.

TARKASTUSKERTOMUS

Jonkerin Kirkkoniemen kiviröykkiöt vaikuttivat olevan jokseenkin kohteen aiempia kuvauksia vastaavassa tilassa. Pienemmät röykkiöt vaikuttavat olemukseltaan todennäköisimmin viljelysröykkiöiltä. Röykkiöalueella kasvaa nykyisin noin 35-50-vuotiasta mäntyvaltaista sekametsää. Metsänhoitotoimissa röykkiöt on huomioitu hyvin, ja niiden säilyminen ei vaikuta olevan uhattuna, mikäli maankäyttö kohteen alueella pysyy ennallaan. Kohdetta on ilmeisesti käyty tarkastamassa aiemmin samana kesänä tai edellisenä vuonna, sillä muutamien röykkiöiden vierillä kasvaviin puihin on varsin vähän aikaa sitten sidottu sinistä kuitunauhaa.

Yhtä Kirkkoniemen röykkiöalueen kookkaista röykkiöistä on jossakin vaiheessa kaiveltu, ehkä röykkiön rakenteen selvittämiseksi tai aarteenetsintätarkoituksessa. Kaivelusta on aikaa ilmeisesti vähintään toistakymmentä vuotta. Kyseisen kaivelukuopan yhtä seinämää oli vast'ikään varovasti lapiolla puhdistettu, mahdollisesti maakerrosten havainnointia varten. Todetut kaivelujäljet eivät liity vuonna 1983 suoritettuun kaivaukseen, vaan ovat peräisin kaivausta myöhemmältä ajalta; kaivausalueet eivät enää maastossa erottuneet. Röykkiöalueen rajaus on edelleen vuoden 1983 kartoituksen mukainen, ja röykkiöt sekä niiden lähiympäristö muodostavat alueellisesti merkittävän ja varsin hyvin säilyneen muinaisjäännöskohteen, joka on pyrittävä säilyttämään nykytilassaan.

Kohde tarkastettu:	10.7.2011	Sami Viljanmaa	
Aiemmat tutkimukset:	1980	Mikko Perkko	tarkastus
	1983	Esa Suominen	kaivaus
	1988	Esa Suominen	tarkastus
Aiemmat löydöt:	KM 22178:1-7	Palanutta luuta ja hiilinäytteitä	
Kuvat:	Ks. Kuvaliite, kuvat 5-6.		
Kartta:	Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000		

290010050 Jonkerin Kirkkoniemi

Muinaisjäännösryhmät (talonpohjat, viljelysryötkkiöt)

PK 4324 11 JONKERI

$\rho = 7085\ 505 / i = 3642\ 799 / k = 203\ \text{m mpy}$

muinaisjäännösalueen keskikoordinaatti

S. Viljanmaa, Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

1000018325 Kettula

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännystyyppi:	asuinpaikat; yksinäistalot
Ajoitus:	historiallinen,1600-luku
Rauhoitusluokka:	ei määritelty
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7087 352 / i = 3640 337 / k = 203 m mpy

KOHDEKUVAUS

Kohde sijaitsee Kuhmon kirkosta noin 34,5 km eteläkaakkoon, Jonkerinjärven Pyyköniemen lounaisrannalla. Paikalla on historioitsija Mauri Mönkkösen mukaan sijainnut Kettulan talo, joka on autioitunut pikkuvihan jälkeen, ja jota on kutsuttu autioitumisen jälkeen Lattusen nurmeksi. Paikalle on myöhemmin rakennettu kämppä ja yhtiön työnjohtajan virkatalo. Mönkkösen mukaan paikalla on kuitenkin pari rauniota, jotka kannattaisi tutkia. Talon peltoja todetaan kynnetyn vielä 1900-luvullakin.

TARKASTUSKERTOMUS

Kohteesta ilmoitettu koordinaattipiste viittaa paikalla sijaitsevan talon pohjoispuolelle. Kyseinen kohta on kauan sitten metsittynyttä entistä peltoaluetta. Talon pihapiirissä ja entisten peltöjen laidoilla on useita sammaloituneita kiviöykkiöitä, jotka vaikuttavat lähinnä viljelysrykkyöiltä. Tarkastushetkellä entisillä pelloilla ja rökkiöiden päällä kasvoi rehevää heinikkoa, jonka vuoksi havainnointi oli melko hankalaa, eikä ole poissuljettavissa, että joitain Mönkkösen mainitsemista raunioista ei havaittu. Selviä rakennusten raunioita ei pihapiiristä noin viisikymmentä metriä länsiluoteeseen päin sijaitsevan kivetyn kellarin raunion lisäksi onnistuttu paikallistamaan. Kellarin raunio on suhteellisen moderni, eikä sitä voida pitää muinaisjäänöksenä. Mahdollisesti myöhempi rakennustoiminta on pääosin tuhonnut paikalla aiemmin sijainneen talon jäännökset, mutta täyttä varmuutta asiasta ei tarkastuskäynnin perusteella saatu. Mikäli talosta viidenkymmenen metrin säteellä aiotaan suorittaa maaperään kajoavia maankäyttötoimia, tulisi ainakin alueella olevat kiviöykkiöt kattavasti kartoittaa ja niiden tarkempi luonne selvittää koekaivauksella.

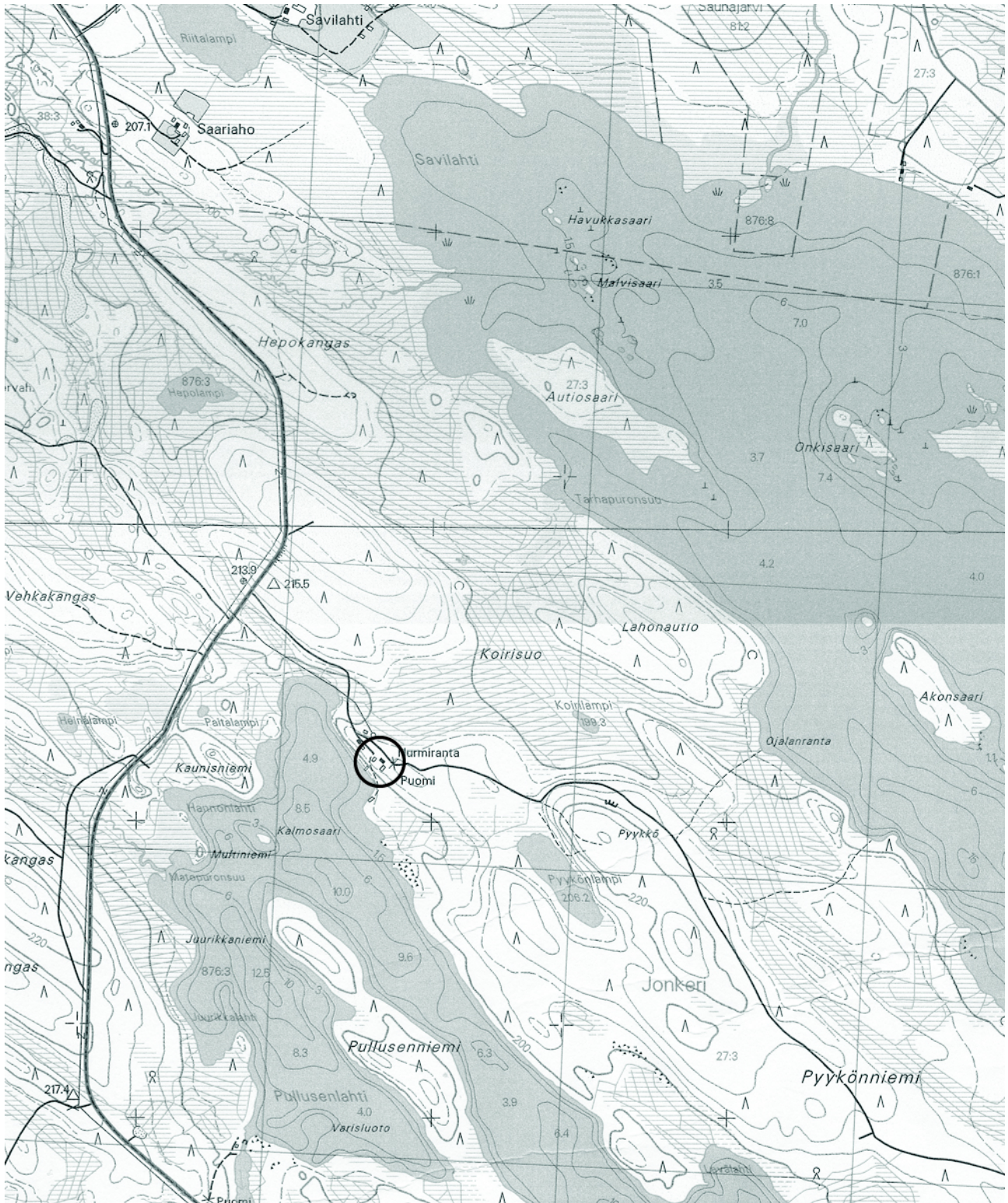
Kohde tarkastettu:	10.7.2011	Sami Viljanmaa
Aiemmat tutkimukset:	2010	Mauri Mönkkönen
Kuvat:	Ks. Kuvaliite, kuvat 7-8.	
Kartta:	Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000	

1000018325 Kettula

Asuinpaikat; yksinäistalot

PK 4324 11 JONKERI

$p = 7087\ 352 / i = 3640\ 337 / k = 203\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Muinaisjännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 1

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat; tervahauta
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	II
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7085 828 / i = 3643 405 / k = 203 m mpy

KOHDEKUVAUS

Kuhmon kirkosta noin 37 km kaakkoon, Jonkerin Pyykönniemen koillisosassa, noin sadan metrin päässä rannasta, hiekkamoreeniharjanteella, kohti kaakkoa avautuvan notkon yläpäässä, sijaitsee hyvin säilynyt tervahauta. Tervahaudan ympäristö on noin 50-vuotiasta voimakkaasti mäntyvaltaista sekametsää, jossa aluskasvillisuutta hallitsevat mustikka, puolukka, variksenmarja, kanerva sekä sammalet.

Tervahauta on pyöreä, ja sen läpimitta vallin korkeimmalta kohdalta mitattuna on noin kuusi metriä. Vallin korkeus on noin 0,4 metriä ja vallin leveys noin kaksi ja puoli metriä. Haudan syvyys vallin päältä mitattuna on noin 0,7 metriä. Haudan pohja on melko tasainen läpimitaltaan noin nelimetrisellä alalla. Haudan pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiiltä sekä ohut huuhtoutumis-kerros. Tervanlaskuputken kohdalla on nykyisin ketunkolo, ja tervanlaskuoja suuntautuu kaakkoon, haudan viereltä alkavan notkon suuntaan. Ojan pohja on noin 0,7 metriä tervahaudan pohjaa alempana ja ojan leveys on noin 1,5 metriä. Oja on tasapohjainen, luiskamaisesti madaltuva, ja sen pohja saavuttaa ympäröivän maanpinnan tason noin yhdeksän metrin päässä tervahaudan reunalta. Ojan molemmilla puolilla ovat loivat vallit.

Haudan pohjoispuolella, noin puolen metrin päässä vallin reunalta, on itäkoillinen-länsilounas-suuntainen noin 2 m x 1 m laajuinen ja puoli metriä syvä kulmistaan pyöristetyn suorakaiteen muotoinen kaivanto, joka lienee samanaikainen tervahaudan kanssa. Muita jäännöksiä kohteen lähiympäristössä ei havaittu, joten kohde rajautuu tervahaudan maanpinnalle näkyviin rakenteisiin, noin 10 m x 20 m kokoiselle alueelle.

Kohde tarkastettu:	10.7.2011	Sami Viljanmaa
Kuvat:	Ks. Kuvaliite, kuvat 9-10.	
Kartta:	Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000	

Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 1

Työ- ja valmistuspaikat; tervahauta

PK 4324 11 JONKERI

$\rho = 7085\ 828$ / $i = 3643\ 405$ / $k = 203$ m mpy

S. Viljanmaa, Muinaisjännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 2

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi:	muinaisjäänösryhmät (kiviröykkiöitä, tervahauta)
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	II
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7087 000 / i = 3642 145 / k = 205 m mpy röykkiön 2 keskikoordinaatti

KOHDEKUVAUS

Kuhmon kirkosta noin 35,5 km eteläkaakkoon, Jonkerin Pyykönniemen koillisosassa, noin viidenkymmenen metrin päässä Jonkerinjärven rannasta, moreenipohjaisen mäntykankaan laidalla, sijaitsevat kaksi maansekaista kiviröykkiötä sekä pieni tervahauta. Röykkiöt muistuttavat läheisesti noin puolentoista kilometrin päässä Jonkerin Kirkkoniemessä sijaitsevan röykkiöalueen kookkaampia röykkiöitä, jotka on kaivauksilla todettu uunien jäännöksiksi. Mahdollisesti tässäkin tapauksessa kyseessä ovat varhaisen historialliseen aikaan ajoittuvan asuinpaikan jäännökset. Täysin selvänä ei kuitenkaan voida pitää, että havaitut röykkiöt ja tervahaudan jäännös liittyisivät keskenään samanaikaiseen aktiviteettiin. Alueella kasvava männikkö on iältään noin 50-vuotiasta, ja aluskasvillisuutta hallitsevat mustikka, puolukka ja sammalet. Muutamia katajiaakin alueella kasvaa, erityisesti röykkiön 1 läheisyydessä.

Alakohteet:

Röykkiö 1: p = 7086 976 / i = 3642 167 / k = 204 m mpy

Halkaisijaltaan noin nelimetrinen, noin 0,7 m korkuinen, täysin sammaloitunut pyöreähkö röykkiö, koostuu miehennostannaisista kivistä, ilmeisesti osittain maansekainen. Sijaitsee Jonkerinjärven rantaa kohti laskevan rinteeseen partaalla. Röykkiön päällä ja läheisyydessä kasvaa ympäristön aluskasvillisuudesta poiketen myös muutamia maitohorsmia ja hiirenvirnaa. Röykkiöstä noin kolme metriä pohjoiskoilliseen sijaitsee halkaisijaltaan noin kaksimetrinen ja noin puolen metrin syvyinen suppilomainen kuoppa, jonka pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin selvä huuhtoutumiskerros. Myös aivan röykkiön vieressä sen luoteispuolella vaikuttaa olevan kuopanne, joka kuitenkin on pääosin täytetty metsänharvennusjätteillä, eikä sen koko täysin selviä; ilmeisesti kuoppa on ainakin samankokoinen kuin edellä kuvailtu, ehkä hieman kookkaampikin.

Röykkiö 2: $p = 7087\ 000 / i = 3642\ 145 / k = 205\ \text{m mpy}$

Sijaitsee röykkiöstä 1 noin kolmekymmentä metriä luoteeseen. Halkaisijaltaan noin nelimetrinen, noin 0,6 m korkuinen, täysin sammaloitunut pyöreähkö röykkiö, joka on olemukseltaan hyvin samankaltainen kuin röykkiö 1. Tämänkin röykkiön päällä kasvaa ympäristöä hallitsevien varpujen lisäksi muutamia maitohorsmia sekä hiirenvirnaa, röykkiön vieressä myös runsaasti vanamoaa, muutamia heinäkasveja ja kaksi pihlajaa. Mitään selviä kuopanteita tämän röykkiön läheltä ei havaittu.

Tervahauta: $p = 7087\ 077 / i = 3642\ 089 / k = 205\ \text{m mpy}$

Sijaitsee röykkiöstä 2 vajaat sata metriä luoteeseen. Poikkeuksellisen pienikokoinen, muodoltaan pyöreä tervahaudan jäännös, halkaisijaltaan noin kolme metriä, syvyys noin 0,6 m. Hauta on kaivettu Jonkerinjärven rantaa kohti laskevan rinteeseen partaalle, ja sitä kiertää noin metrin levyinen ja noin 0,2 m korkea heikosti erottuva valli. Terva vaikuttaa lasketun alarinteeseen puolelle, kohti pohjoista – kyseisellä suunnalla vallissa on aukko, ja aivan haudan vieressä, noin 0,4 m haudan pohjatasoa alempana, on pienehkö kuopanne, jossa mahdollisesti on sijainnut astia, johon terva on juoksetettu. Tervahaudan pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin noin 10 cm paksuisen pintaturpeen alta noin 10 cm paksuinen heikosti nokinen huuhtoutumiskerros ja tämän alla noin 2 cm paksuinen hiilikkerros. Ilmeisesti kyseessä on pienimuotoiseen kotitarvepolttoon käytetyn haudan jäännös, josta tuskin ollaan tervaa saatu ainakaan tynnyrillistä enempää.

Muita jäännöksiä edellä kuvattujen alakohteiden lisäksi ei kyseisellä moreenikankaalla havaittu, minkä perusteella kohteen voidaan todeta rajautuvan todettujen kolmen maanpinnalle näkyvän rakenteen välittömään lähiympäristöön. Mikäli röykkiöiden tai tervahaudan läheisyyteen tai niiden väliselle alueelle suunnitellaan toteutettavan muinaisjäännöskokonaisuuden säilymistä vaarantavaa määnkäyttöä, on kohteessa suoritettava arkeologiset koekaivaukset kohteen tarkemman luonteen sekä sen suojelun edellyttämien toimien selvittämiseksi.

Kohde tarkastettu: 10.7.2011 Sami Viljanmaa

Kuvat: Ks. Kuvaliite, kuvat 11-14.

Kartta: Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000

Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 2

Muinaisjäännösryhmät (kiviröykkiöitä, tervahauta)

PK 4324 11 JONKERI

$p = 7087\ 000 / i = 3642\ 145 / k = 205\ \text{m mpy}$

röykkiön 2 keskikoordinaatti

S. Viljanmaa, Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Muu kohde 1. Jonkerin Kaunisniemi

PERUSTIEDOT

Kohdetyyppi:	asuinpaikat; rakennusten jäännösiä
Ajoitus:	historiallinen; 1800-1900-luku
Rauhoitusluokka:	ei muinaisjäännös
Peruskartta:	4324 11 JONKERI
Koordinaatit:	p = 7087 213 / i = 3639 913 / k = 198 m mpy eteläisemmän rakennuksen jäännöksen keskikoordinaatti

KOHDEKUVAUS

Kuhmon kirkosta noin 34 km eteläkaakkoon, Jonkerinjärven Kaunisniemen kärjessä, lähellä rantaa, noin viisikymmenvuotiaassa mäntymetsässä, sijaitsee kaksi rakennuksen jäännöstä, jotka vaikuttavat asutushistoriallisesti melko nuorilta, ja joiden ei voida katsoa lukeutuvan muinaismuistolain suojaamien muinaisjäännösten joukkoon. Todennäköisesti kyseiset rakennukset ovat autioituneet ja tuhoutuneet 1900-luvun alkupuolella tai viimeistään pian toisen maailmansodan jälkeen.

Rakennuksien jäännöksistä eteläisempi on pohjoiskoillis-etelälounas-suuntainen, ja sen koko on noin 7 m x 5 m. Rakennusjäännöksen lattia-alalla, järvenpuoleisen seinän vierellä, seinän keskivaiheilla, on sijainnut uuni, joka hahmottuu nelikulmaisena, noin 2 m x 2 m laajuisena ja noin 0,6 m korkuisena kivirauniona, jonka kivien välistä tavattiin kappale valurautaista hellanlevyä. Rakennusjäännöksen lattia-ala on noin puoli metriä ympäröivää maanpintaa alempana, ja jäännöksen etäisyys rannasta on noin kuusi metriä.

Pohjoisempi rakennusjäännös sijaitsee edellisestä noin 30 m koilliseen, yhtä lähellä rantaa kuin eteläisempikin. Se on pohjois-etelä-suuntainen ja kooltaan noin 8 m x 5 m. Jäännöksen lattia-alalla, läntisen seinän vierellä, seinän keskivaiheilla, on maan ja kivien sekainen, noin 2 m x 2 m laajuinen nelikulmainen ja noin 0,4 m korkuinen kohouma, joka lienee ollut rakennuksen tulisijan paikka. Rakennusjäännöksen lattia-ala on ympäröivää maanpintaa alempana, enimmillään noin 0,6 m verran, ja lattia-alaa kiertää matala multapenkki, paitsi länsisivulla, johon suuntaan rinne loivasti kohoaa pois päin rannasta.

Kohde tarkastettu: 10.7.2011 Sami Viljanmaa ja Inga Nieminen

Kuvat: Ks. Kuvaliite, kuvat 15-16.

Kartta: Ote peruskartasta 4324 11 JONKERI, 1:20 000

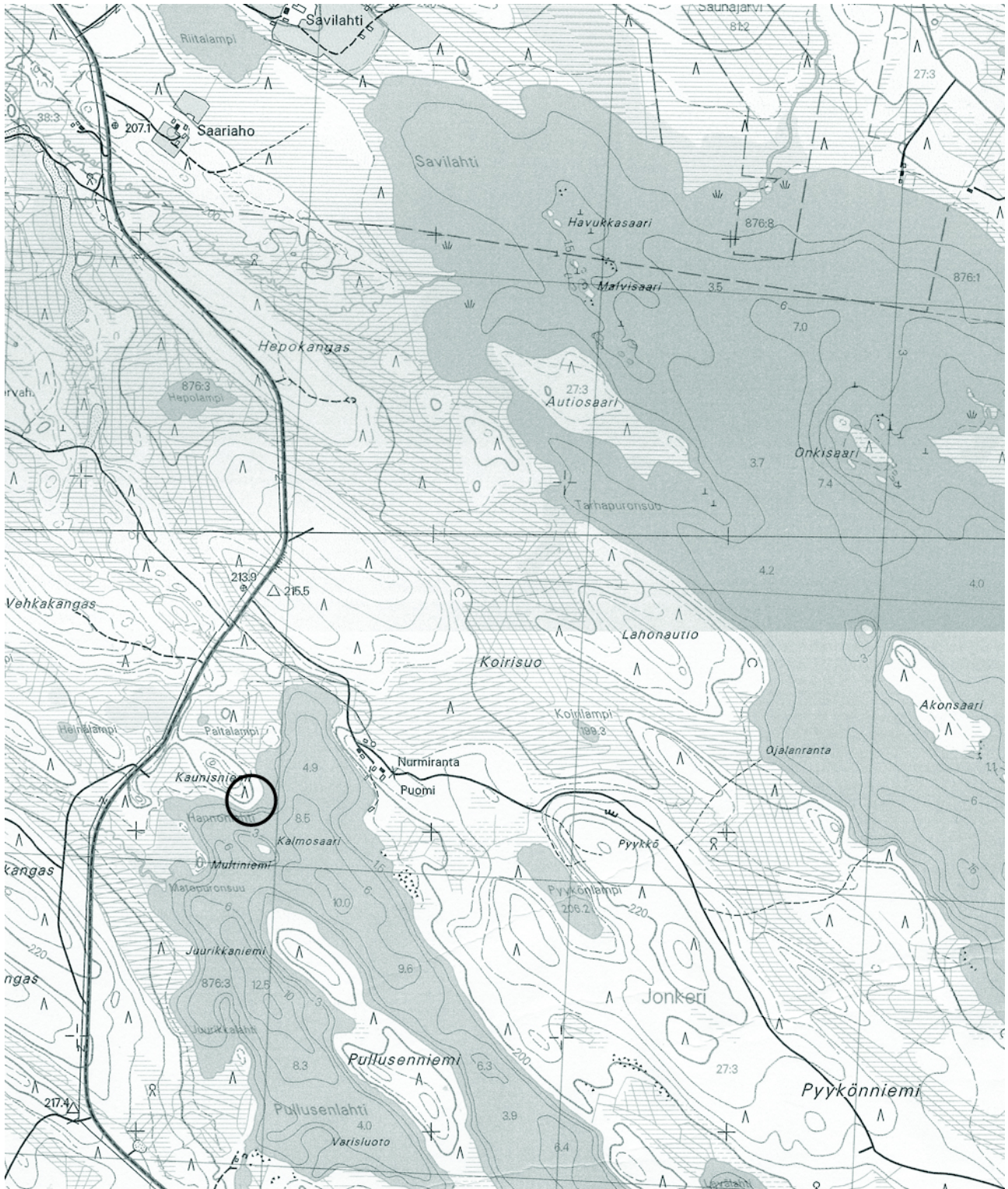
Muu kohde 1. Jonkerin Kaunisniemi

Asuinpaikat; rakennusten jäännöksiä

PK 4324 11 JONKERI

$\rho = 7087\ 213 / i = 3639\ 913 / k = 198\ \text{m mpy}$

eteläisemmän rakennuksen jäännöksen keskikoordinaatti

S. Viljanmaa, Muinaisjäännösinventointi Kuhmon Jonkerinjärvellä 3.-4.7. ja 10.7.2011

Kuva 1. Kohde 1000018328 Jakin torppa. Jännökset ovat säilyneet hyvin ja ne erottuvat maastossa selvästi. Oikealla kuusen edessä torpan tulisija. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 2. Kohde 1000018328 Jakin torppa. Rakennusjännöksiä torpan päärakennuksen läheisyydessä. Kivistä ladottua seinän perustaa ja oviaukon kohta. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 3. Kohde 1000018328 Jakin torppa. Viljelyröykkiöitä torpan läheisyydessä. Miehenostannaisista kivistä ladottuja röykkiöitä on alueella yli kaksikymmentä. Kuvattu kaakosta.

Kuva 4. Kohde 1000005538 Jonkerin kivi. Stolbovan rauhan rajamerkki Jonkerinjärven pohjoisrannan edustalla. Kiven luokse pääsee rannalta kahlaamalla. Kuvattu koillisesta.

Kuva 5. Kohde 290010050 Jonkerin Kirkkoniemi. Yksi maansekaisista kookkaista röykkiöistä, todennäköisesti uunin jäännös. Kuvattu idästä.

Kuva 6. Kohde 290010050 Jonkerin Kirkkoniemi. Yksi pienemmistä, kokonaan kivistä koostuvista röykkiöistä, todennäköisimmin viljelysraunio. Kuvattu luoteesta.

Kuva 7. Kohde 1000018325 Kettula. Kiviröykkiö, ilmeisimmin viljelysraunio, paikalla sijaitsevan talon pihapiirin luoteisreunalla pienessä notkelmassa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 8. Kohde 1000018325 Kettula. Kiviröykkiö, edellisen kuvan röykkiöstä noin kymmenisen metriä pohjoiseen, samaisessa pienessä notkelmassa. Kuvattu lounaasta.

Kuva 9. Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 1. Tervahauta männikköisen hiekkamoreeniharjanteen päällä, kaakkoon avautuvan notkon yläpäässä. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 10. Uusi kohde 1. Jonkerin Pyykönniemi 1. Tervahauta. Tervanlaskuoja. Kettu on kaivanut kolonsa tervanlaskuputken kohdalle tervahaudan valliin. Kuvattu kaakosta.

Kuva 11. Uusi kohde 2. Jonkerin Pyykönniemi 2. Röykkiö 1. Mahdollisesti uunin raunio. Etualalla kuopanne, joka pääosin täytetty metsänharvennusjätteillä. Kuvattu luoteesta.

Kuva 12. Uusi kohde 2. Jonkerin Pyykönniemi 2. Röykkiö 2. Mahdollisesti uunin raunio. Sijaitsee aivan rinteän partaalla. Kuvassa taustalla Jonkerinjärveä. Kuvattu kaakosta.

Kuva 13. Uusi kohde 2. Jonkerin Pyykönniemi 2. Tervahauta. Kaivettu kankaan reunaan rinteeseen partaalle. Kuvassa taustalla Jonkerinjärveä. Kuvattu lounaasta.

Kuva 14. Uusi kohde 2. Jonkerin Pyykönniemi 2. Tervahauta. Kuvassa erottuu haudan vallissa oleva aukko, jonka kohdalta terva lienee haudasta laskettu. Kuvattu koillisesta.

Kuva 15. Muu kohde 1. Jonkerin Kaunisniemi. Rakennuksien jäännöksistä eteläisempi. Seinien paikat ja uunin raunio erottuvat selvästi, lattia-ala on kuopalla. Kuvattu lännestä.

Kuva 16. Muu kohde 1. Jonkerin Kaunisniemi. Rakennuksien jäännöksistä pohjoisempi. Seinien paikat erottuvat selvästi. Kuvassa taustalla Jonkerinjärveä. Kuvattu lounaasta.